

21.5.2002

1441/4/00

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Pekka Päivänsalo

POLIISIN NEUVONTA- JA PALVELUVELVOLLISUUS

1 KANTELU

A arvostelee 14.6.2000 eduskunnan oikeusasiamiehelle saapuneessa kantelukirjoituksessa Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen menettelyä.

A kertoo, että Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen poliisipartio on 9.1.2000 keskusteltuaan hänen kanssaan jäänyt odottamaan, että hän alkaisi ajaa autoa ja syyllistyisi rattijuopumukseen. A katsoo, että poliisipartion olisi pitänyt estää häntä tekemästä rikosta. A katsoo myös, että poliisilaitos ei ole asianmukaisesti huolehtinut hänen omaisuudestaan sen jälkeen kun hänet oli kuljetettu sairaalaan hoidettavaksi hänen ajettua autollaan päin puuta. Törmäyksessä vahingoittuneesta autosta oli A:n mukaan anastettu kalliit autostereot.

2 SELVITYS

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumat

Esitutkintapöytäkirjan 6070/R/101217/00 selostusosan mukaan Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen poliisipartio, johon kuuluivat vanhemmat konstaapelit B ja C, sai 9.1.2000 aamuyöllä noin kello 05.00 tehtävän Vihdintielle. Ilmoituksen mukaan taksikuljettajalle ja hänen asiakkaalleen oli tullut riitaa. Poliisipartion mentyä tapahtumapaikalle oli myös A tullut selvittämään riitaa. A ja taksin asiakkaana ollut henkilö olivat kertoneet tuntevansa toisensa. A oli kertonut tulleensa paikalle jonkun ystävänsä kuljettamana Vantaan Aittariviltä. Poliisipartio oli asiaa selviteltyään päättänyt lähteä kuljettamaan taksin asiakkaana ollutta henkilöä hänen kotiinsa. A oli tässä yhteydessä kertonut menevänsä omaan kotiinsa Vantaalle kävelemällä.

Partio oli lähdettyään kuljettamaan taksin asiakkaana ollutta henkilöä päättänyt varmistaa, että A oli kertomansa mukaisesti lähtenyt kävelemään kotiinsa. Partion kääntyessä tässä tarkoituksessa Konalantieltä takaisin Vihdintielle, oli ajoradan reunasta lähtenyt henkilöauto liikkeelle. Partio oli lähtenyt seuraamaan autoa tietämättä vielä tuossa vaiheessa, että kysymys oli A:n kuljettamasta autosta.

A:n kuljettama auto oli myöhemmin Malminkartanontien ja Kartanonkaaren risteyksessä suistunut tieltä ja törmännyt puuhun. A oli toimitettu pelastuslaitoksen toimesta Töölön tapaturma-asemalle hoidettavaksi. Autosta oli A:n mukaan myöhemmin varastettu autostereot.

Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen antaman lausunnon mukaan *"suoritetussa paikatutkinnassa poliisi totesi A:n auton täysin ajokelvottomaksi. Auto oli sellaisessa paikassa, ettei se vaarananut tai haitannut muuta liikennettä ja voitiin siten jättää paikalleen. Poliisimiehet totesivat suorittamansa tarkastuksen jälkeen, ettei autossa ollut sellaista omaisuutta, jota olisi voitu ottaa poliisin haltuun. Auto oli siinä kunnossa, ettei sitä voitu lukita"*.

3.2

Oikeudellinen arviointi

3.2.1

Oikeusohjeet

Suomen perustuslain 15 §:n 1 momentin mukaan jokaisen omaisuus on turvattu.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Poliisilain 1 §:n mukaan poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen.

3.2.2

Kannanotto

3.2.2.1

Rattijuopumuksen estäminen

Poliisin tehtävänä on mm. rikosten ennalta estäminen. Selvää on, ettei poliisi saa omalla toiminnallaan millään tavalla yllyttää ketään tekemään rikosta.

Hankitun selvityksen perusteella taksinkuljettajan ja hänen asiakkaana olleen A:n ystävän välistä riitaa selvittämään mennyt poliisipartio ei ole tiennyt, että A oli tullut tapahtumapaikalle omalla autollaan ajamalla. A oli kertonut partiolle saaneensa kyydin tapahtumapaikalle, eikä hänen autonsa ollut näköpiirissä. A oli myös ilmoittanut partiolle, että hän kävelee kotiinsa. Poliisilla ei mielestäni ole A:lta saamiensa tietojen perusteella ollut aihetta epäillä A:n syyllistyvän rattijuopumukseen ja siten yrittää esimerkiksi puhumalla vaikuttaa siihen, ettei A lähtisi päihtyneenä ajamaan autoa, saati sitten perusteita kohdistaa jonkinlaisia pakkotoimenpiteitä A:han rikosten estämiseksi. Se seikka, että partio on tapahtumapaikalta lähdettyään ajanut takaisin Vihdintielle, on vanhemman konstaapelin C:n antaman selvityksen mukaan johtunut pyrkimyksestä varmistautua siitä, että A *"ei jää mihinkään makaamaan koska oli aika juopuneessa tilassa"*. Kysymys ei siten ole ollut siitä, että partio olisi lähtenyt hetkeksi pois saadakseen A:n ajamaan autoa. Katson, poliisipartio ei ole tilanteessa laiminlyönyt sille kuuluvaa velvollisuutta estää A:ta tekemästä rikoksia.

3.2.2.2

Omaisuu den suojaaminen

Totean aluksi, että olen ottanut kantaa poliisin velvollisuuteen suojata onnettomuudessa vaurioitunutta omaisuutta myös samaan aikaan tutkittavanani olleessa asiassa 595/4/00.

Laissa ei ole säännöstä, joka velvoittaisi poliisin siirtämään (vaurioituneen) ajoneuvon pois onnettomuuspaikalta, ellei siitä ole vaaraa liikenneturvallisuu delle. Onnettomuuden kohteeksi joutunut on itse velvollinen huolehtimaan siirtämisestä. Tällaisen velvollisuuden puuttumisesta ei kuitenkaan voida tehdä sellaista johtopäätöstä, ettei poliisilla ole minkäänlaista toimintavelvollisuutta onnettomuudessa vaurioituneen omaisuuden suojaamiseksi. Viitataan tältä osin perustuslain 22 §:ssä julkiselle vallalle säädettyyn yleiseen velvollisuuteen turvata perusoikeuksien, kuten omaisuuden suojan toteutuminen. Perusoikeutena turvattuun hyvään hallintoon kuuluu osana viranomaisten palveluperiaate. Se edellyttää mielestäni, että poliisi ottaa tällaisessa tilanteessa, jossa omaisuus on sen suojaamattomuuden vuoksi otollinen kohde rikoksille, tarvittaessa oma-aloitteisestikin esille kysymyksen auton poisviemisestä tai siinä olevan omaisuuden suojaan saamisesta ja pyydetessä myös auttaa esimerkiksi hinausauton tilaamisessa tai asiasta ilmoittamisessa (omaisille).

Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen poliisipartion menettely tässä asiassa onkin mielestäni jos-sain määrin altis kritiikille.

Saadun selvityksen mukaan paikalla olleet poliisimiehet ovat tutkineet ajokelvottomaksi vaurioituneen auton ja todenneet, ettei siinä ole sellaista irtainta omaisuutta joka voitaisiin ottaa poliisin haltuun. Kiinteitä autostereoita ei ole katsottu mahdolliseksi lähteä irrottamaan. Se, onko poliisimiesten ja A:n välillä keskusteltu onnettomuudessa vaurioituneen auton siirtämisestä tai siinä olevan omaisuuden suojaan saamisesta jää jossain määrin epäselväksi. Epäselväksi jää myös se, onko A ollut sellaisessa kunnossa, että keskusteleminen olisi ylipäättänsä ollut mahdollista. A itse kertoo kantelussaan, että hän tuli onnettomuuden jälkeen tajuihinsa vasta sairaalassa. Toisaalta vanhemman konstaapelin D:n antaman selvityksen mukaan A oli onnettomuuspaikalla *"tajuissaan ja ymmärsi kaiken mitä hänelle sanottiin"*.

Saadun selvityksen perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, ettei näitä kysymyksiä ole otettu poliisin toimesta esille A:n kanssa. Jos asiasta puhuminen ei ole vastoin vanhemman konstaapelin D:n kertomusta ollut mahdollista A:n kanssa hänen huonon kuntonsa vuoksi, olisi asia voitu ottaa esille ainakin paikalla olleen A:n ystävän kanssa. Poliisille auton siirtämisessä tai siinä olevan omaisuuden suojaan saamisessa kuuluvan aloitteellisuuden merkitystä tilanteessa on korostanut se, että A ja ilmeisesti myös hänen ystävänsä ovat olleet alkoholin vaikutuksen alaisia, jolloin heidän oma aloitekykynsä on mahdollisesti ollut alentunut.

Poliisin menettelyä arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon, että poliisimiehet ovat tarkastaneet auton ja todenneet, ettei siinä ollut sellaista irtainta omaisuutta, joka olisi voitu ottaa suojaan poliisin haltuun.

3.2.3

Johtopäätökset

Katson, ettei Helsingin kihlakunnan poliisilaitos ole kaikilta osin menetellyt hyvään hallintoon osana kuuluvan neuvonta- ja palveluvelvollisuuden mukaisesti, kun A:n tai hänen tapahtumapaikalla olleen

ystävänsä kanssa ei ole otettu esille kysymystä onnettomuudessa vahingoittuneen auton siirtämisestä tai siinä olevan omaisuuden suojaan saamisesta ja poliisin mahdollisuuksista auttaa asiassa.

Poliisimiesten onnettomuuspaikalla suorittamat toimenpiteet huomioon ottaen en kuitenkaan pidä Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen menettelyä kokonaisuutena arvioiden niin vakavana, että kantelu antaisi minulle aihetta muihin toimenpiteisiin kuin että saatan edellä ilmenevän käsitykseni Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen tietoon ja otettavaksi huomioon vastaisen varalle.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Helsingin kihlakunnan poliisilaitokselle.

Kantelukirjoituksenne liitteet palautetaan oheisena.